

B 329/kultur

Käsittelijä Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta mietintö, joka koskee
**ministerineuvoston ehdotusta koulutus- ja tutkimusalan
yhteistyöohjelmaksi 2019–2023**

Ehdotus

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa että,

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

*että se toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen koulutus- ja tutkimusalan
yhteistyöohjelmaksi 2019–2023.*

Taustaa

Pohjoismaiden neuvosto on saanut ministerineuvoston ehdotuksen, joka koskee *koulutus- ja tutkimusalan yhteistyöohjelmaa 2019–2023*. Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta käsitteli yhteistyöohjelman luonnosta lokakuussa 2018 pidetyssä kokouksessaan ja valiokuntaa kuultiin asiassa myös lausuntokierroksella. Yhteistyöohjelmasta on käyty myös hyvää vuoropuhelua valiokunnan ja koulutus- ja tutkimusministerineuvoston välillä. Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuutta vuonna 2019 hoitavan Islannin koulutus- ja tutkimusministeri vieraili valiokunnan kokouksessa, joka pidettiin Reykjavikissa tammikuussa 2019.

Yhteistyöohjelma pohjautuu muun muassa Pohjoismaiden ministerineuvoston uuteen visioon, YK:n Agenda 2030:een ja sen kestävä kehityksen tavoitteisiin, vuonna 2015 laadittuun edelliseen yhteistyöohjelmaan, Pohjoismaiden neuvostolle vuonna 2017 annettuun tutkimuspoliittiseen selontekoon sekä MR-U:n nimeämän korkean tason ryhmän raporttiin, joka sisälsi tulevaa pohjoismaista koulutusyhteistyötä sekä pohjoismaisen kieliyhteistyön tulevia suunnitelmia koskevia suosituksia.

Yleisesti voidaan todeta, että uusi yhteistyöohjelma on yleisluontoinen, eikä siinä kuvailla konkreettisia toimenpiteitä, mikä noudattaa nykyisen ohjelman linjaa. Ohjelman lopussa koulutus- ja tutkimusministerineuvosto ilmoittaa esittävänsä ohjelmakauden puolivälissä Pohjoismaiden neuvostolle selonteon ohjelman seurannasta.

Ohjelman johdantona olevassa ministerineuvoston ehdotuksessa kuvataan myös joi-takin toteutettavia tai suunnitteilla olevia toimia, joista osa ei valiokunnan mielestä ollut mukana aiemmassa yhteistyöohjelman luonnoksessa. Näitä ovat muun muassa koulupudokkuuden vähentäminen pohjoismaisen 0-24 -hankkeen avulla ja yhteis-työn käynnistäminen vapaan sivistystyön toimijoiden ja Aikuisten oppimisen poh-joismaisen verkoston (NVL) välillä.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta toteaa, että ohjelma noudattaa valiokunnan linjauksia koulutus- ja tutki-musalalla. Ohjelman keskeiset teemat myötäilevät valiokunnan suosituksia ja priori-sointeja. Tämä koskee muun muassa monialaisia varhaisia panostuksia päiväkodeissa ja kouluissa, nuorten ja aikuisten mahdollisuuksien parantamista saattaa opintonsa päätökseen, opiskelijoiden liikkuvuuden lisäämistä, tutkintotodistusten vastavuorois-ta tunnustamista, digitalisaatiota, tutkimusyhteistyötä ja tutkijaverkostoja sekä tut-kimuspoliittista yhteistyötä. Nordplus- ja Nordic Master -ohjelmien kehittämisellä ja kytkennällä EU:n vastaaviin alan ohjelmiin on myös selkeä painoarvo ohjelmassa.

Myönteisenä asiana valiokunta pitää kieliyhteistyön perusteellisempaa kuvausta aiempaan ohjelmaan verrattuna. Valiokunta suhtautuu myönteisesti siihen, että mi-nisterineuvosto haluaa laajentaa yhteistyötä koskemaan kaikkia yhteiskunnan toi-mintaa ylläpitäviä kieliä Pohjoismaissa, myös viittomakieliä ja vähemmistökieliä, ja vahvistaa kielen ja kulttuurin välistä yhteyttä. Valiokunta tukee myös priorisointia, joka koskee viestintätapojen muutoksista aiheutuvia haasteita, varsinkin lasten ja nuorten kohdalla. Ministerineuvoston ehdotuksessa todetaan myös, että ministeri-neuvosto on käynnistänyt prosessin kielialan pohjoismaisten sidosryhmien tunnistami-seksi tavoitteena selvittää, onko tarvetta laajentaa pohjoismaista kielijulistusta. Valiokunta osallistuu mielellään tähän prosessiin, jos se toteutuu.

Valiokunnan mielestä on valitettavaa, että edellisen yhteistyöohjelman teema ”Kan-nustetaan pohjoismaisia korkea-asteen koulutuslaitoksia lisäämään rakenteellista yhteistyötä esimerkiksi pienillä tieteenaloilla /.../” ei ole mukana uudessa ohjelmassa, mikä myös todettiin annetussa lausunnossa. Tämä on päinvastainen suuntaus kuin Pohjoismaiden tulevaa koulutusyhteistyötä käsittelevässä korkean tason ryhmän ra-portissa, jonka suositusten mukaan Pohjoismaiden tulee ”tehdä yhteistyötä tavoit-teena hyödyntää ja kehittää edelleen Pohjoismaiden asemaa yhtenä maailman vah-vimmista yliopistoalueista muun muassa kokoamalla yhteen ja vahvistamalla pieniä ja sirpaleisia akateemisia ympäristöjä”¹.

Valiokunta jatkaa mielellään keskustelua koulutus- ja tutkimusministerineuvoston kanssa tästä aiheesta, erityisesti mitä tulee opiskelijoiden mahdollisuuksiin opiskella pohjoismaisia kieliä yliopistossa.

---

¹ [Framtida nordiskt utbildningssamarbete -raportti](#)

Valiokunnan lausunnossa todettiin, ettei ohjelmassa ole mainittu vapaan sivistystyön merkitystä. Vapaa sivistystyö mainitaan nyt itse ministerineuvoston ehdotuksessa, ja valiokunta jatkaa mielellään vuoropuhelua ministerineuvoston kanssa vapaata sivistystyötä koskevan pohjoismaisen yhteistyön vahvistamisesta.

Lausuntonsa mukaisesti valiokunta toivoo vuoropuhelua ministerineuvoston kanssa tilastointia ja data-aineistoa koskevasta pohjoismaisesta yhteistyöstä ”vahvan osaamispohjan kehittämiseksi koulutuspolitiikan suunnitteluun ja toteutukseen”, kuten korkean tason ryhmä toteaa raportissaan.

Valiokunta huomautti lausunnossaan, että ohjelmasta puuttui maininta koulutuksen ja oppimisen digitaalisten alustojen kehittämisestä. Valiokunta ilmaisee tukensa digitalisaatioyhteistyötä koskevaan kohtaan tehdyille lisäykselle: ”edistetään avoimempaa ja joustavampaa lähestymistapaa oppimiseen Pohjoismaissa”.

Myönteistä on myös se, että valiokunnan lausunnon mukaisesti ohjelmassa on ilmaistu selkeämmin ministerineuvoston tavoite vahvistaa tutkimuspoliittisen tiedon jakamista ja että kokemusten vaihto tapahtuu MR-U:n ja ÄK-U:n johdolla eikä pelkästään niiden välillä.

Lopuksi valiokunta kiittää Pohjoismaiden ministerineuvoston koulutus- ja tutkimusministerineuvostoa hyvästä vuoropuhelusta koulutus- ja tutkimusalan yhteistyöohjelmasta 2019–2023 laadittaessa ja odottaa mielenkiinnolla hyvän yhteistyön jatkumista sekä ohjelman seurannasta annettavaa selontekoa, jonka Pohjoismaiden ministerineuvoston koulutus- ja tutkimusministerineuvosto esittää Pohjoismaiden neuvostolle ohjelmakauden puolivälissä.

Helsingissä 3. syyskuuta 2019

Anna Kólbrun Árnadóttir (Mifl)

Aron Emilsson (SD)

Daniel Riazat (V)

Edmund Joensen (sb)

Erlend Wiborg (FrP)

Heidi Viljanen (sd.)

Henrik Møller (S)

Jorodd Asphjell (A)

Jouni Ovaska (kesk.)

Lars Mejern Larsson (S)

Magnus Jacobsson (KD)

Marianne Synnes (H)

Mikko Kinnunen (kesk.)

Norunn Tveiten Benestad (H)

Riikka Purra (ps.)

Veronika Honkasalo (vas.)